

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

**ЗАКОНОДАВЧЕ
ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ
РЕГУЛЮВАННЯ
РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ
В УКРАЇНІ**

Збірник законодавчих актів та нормативно-правових документів

Частина IV

**Нормативно-правові документи, що регламентують організацію
психологічного супроводу та психологічного забезпечення
органів та підрозділів сектору безпеки та оборони України**

Харків 2023

Рекомендовано до друку вченою
радою соціально-психологічного
факультету НУЦЗ України
(протокол від 04.04.2023 № 8)

Укладачі: В. В. Кердивар, О. М. Косолапов, М. І. Краснокутський,
Я. О. Овсяннікова, В. М. Платонов, Д. С. Похілько,
О. В. Тімченко.

Законодавче та нормативно-правове регулювання реабілітаційних заходів в Україні: збірник законодавчих актів та нормативно-правових документів. Частина IV. Нормативно-правові документи, що регламентують організацію психологічного супроводу та психологічного забезпечення органів та підрозділів сектору безпеки та оборони України / Укладачі: В. В. Кердивар, О. М. Косолапов, М. І. Краснокутський, Я. О. Овсяннікова, В. М. Платонов, Д. С. Похілько, О. В. Тімченко. – Х.: НУЦЗУ, 2023. – 157 с.

Частина IV збірника містить нормативно-правові документи, що регламентують організацію психологічного забезпечення органів та підрозділів сектору безпеки та оборони України.

Для психологів сектору безпеки та оборони України, співробітників центрів реабілітації військових і членів їхніх сімей, центрів допомоги внутрішньо переміщеним особам, волонтерських організацій, міждисциплінарних реабілітаційних команд, а також професорсько-викладатського складу, магістрів, курсантів та студентів соціально-психологічного факультету Національного університету цивільного захисту України.

ЗМІСТ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Наказ Головнокомандувача Збройних сил України від 18.10.2021 № 305 Про затвердження інструкції з організації психологічного забезпечення особового складу Збройних Сил України	4
Наказ від 22.02.2022 №73 Про внесення змін до Правил морально-психологічного забезпечення польотів державної авіації України	36

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	
Наказ від 06.02.2019 № 88 Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських	44

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Наказ Командувача Національної гвардії України від 01.09.2017 № 555 Про затвердження Інструкції з організації психологічного супроводу виконання службово-бойових завдань особовим складом Національної гвардії.....	75
--	----

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДЕРЖАВНІЙ ПРИКОРДОННІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ

Наказ від 09.03.2021 № 179 Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній прикордонній службі України	106
---	-----

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ДОКУМЕНТИ, ЩО РЕГЛАМЕНТУЮТЬ ОРГАНІЗАЦІЮ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Наказ від 31.08.2017 № 747 Про затвердження Порядку психологічного забезпечення в Державній службі України з надзвичайних ситуацій.....	120
---	-----



НАКАЗ ГОЛОВНОКОМАНДУВАЧА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

18.10.2021 № 305

Про затвердження інструкції з організації психологічного забезпечення особового складу Збройних Сил України

Відповідно до Указу Президента України від 27 березня 2020 року № 123/2020 «Питання Головнокомандувача Збройних Сил України», з метою нормативного врегулювання організації і порядку проведення психологічного забезпечення особового складу Збройних Сил України **наказую:**

1. Затвердити Інструкцію з організації психологічного забезпечення особового складу Збройних Сил України, що додається.
2. Наказ розіслати згідно з розрахунком розсилки.

Головнокомандувач Збройних Сил України
генерал-лейтенант

Валерій ЗАЛУЖНИЙ

ІНСТРУКЦІЯ

з організації психологічного забезпечення особового складу
Збройних Сил України

1. Загальні положення

1.1. Інструкція з організації психологічного забезпечення особового складу Збройних Сил України (далі - Інструкція) визначає зміст та організацію психологічного забезпечення особового складу Збройних Сил України (далі - ЗС України), його науково-методичне, матеріальне, фінансове забезпечення, підготовку кадрів, повноваження військових психологів та порядок виконання покладених на них функцій.

1.2. У цій Інструкції терміни вживаються в таких значеннях:

бойовий стрес - багаторівневий процес адаптаційної активності організму людини в умовах екстремальної бойової обстановки, який супроводжується напруженням "Механізмів реактивної саморегуляції та закріпленням специфічних пристосувальних психофізіологічних змін;

оперативний стрес - це стійка психологічна реакція військовослужбовця, що виникає внаслідок виконання ним службових обов'язків за посадою (військовою спеціальністю);

контроль бойового (оперативного) стресу - це цілеспрямована діяльність командирів (начальників), психологів щодо запобігання, виявлення і подолання негативних наслідків психологічних реакцій особового складу, викликаних екстремальними подіями під час бойової (навчально-бойової, повсякденної) діяльності;

психологічна готовність - це взаємопов'язана система мотиваційних чинників, вольових ресурсів, а також професійної компетенції і витривалості особового складу, що забезпечує реалізацію ним поставлених завдань;

психологічна підготовка - цілеспрямоване формування в людини психологічної готовності і стійкості, що забезпечують фахівцеві збереження заданих параметрів діяльності у складних умовах;

психологічна стійкість - здатність особи підтримувати необхідний рівень психологічної готовності протягом визначеного часу у конкретних умовах обстановки та швидко відновлювати свій психоемоційний стан після екстремальних (кризових) ситуацій;

психологічний супровід - комплекс заходів з підтримання оптимального стану психологічного здоров'я військовослужбовців під час виконання ними службово-бойових завдань шляхом формування їх психологічної стійкості до впливу стресових чинників, психологічної готовності до виконання завдань за призначенням та запобігання виникненню негативних психічних станів;

посилена психологічна увага - система комплексних заходів психологічного характеру, що здійснюються стосовно визначених осіб (групи осіб), які погребують першочергової психологічної допомоги (підтримки) у зв'язку з особливостями їх реагування на стресогенні фактори службово-бойової діяльності.

1.3. Психологічне забезпечення - цілеспрямована діяльність органів військового управління, командувачів, командирів (начальників), службових осіб структур морально-психологічного забезпечення з метою психологічного відбору, формування, підтримання і відновлення в особового складу військ (сил) психологічної готовності до виконання завдань, емоційно-вольової стійкості до негативних психологічних чинників у будь-яких умовах обстановки, зниження психогенних втрат та збереження психічного здоров'я військовослужбовців.

1.4. Психологічне забезпечення особового складу ЗС України організовується відповідно до законодавчих та інших нормативно-правових актів, наказів і директив Міністерства оборони України, Головнокомандувача Збройних Сил України та цієї Інструкції.

1.5. Основні завдання психологічного забезпечення:

оцінювання психологічних показників боєздатності підрозділів та військових частин, передусім моніторинг морально-психологічного стану особового складу військ (сил);

аналіз впливу психологічних чинників бою (бойових дій) на морально-психологічний стан та поведінку особового складу військ (сил);

виявлення психологічних особливостей майбутніх бойових дій (операцій), врахування їх вимог до емоційно-вольових та психофізіологічних якостей військовослужбовців, злагодженості та згуртованості особового складу військ (сил);

забезпечення та створення соціально-психологічних умов для ефективного виконання особовим складом своїх службових обов'язків, налагодження та підтримка взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування, громадськими (волонтерськими) організаціями з практичної реалізації соціальних та правових гарантій військовослужбовців та членів їх сімей;

сприяння в організації та проведенні заходів соціально-психологічної та професійної адаптації і реабілітації військовослужбовців;

соціально-психологічний аналіз управлінських рішень діяльності командирів (начальників) з питань підтримання належного рівня морально-психологічного стану особового складу військ (сил);

аналіз психологічних аспектів тактики можливих дій противника та його негативного інформаційно-пропагандистського впливу;

виявлення осіб з нервово-психічною нестійкістю та вжиття психопрофілактичних і психокорекційних заходів;

прогнозування можливих бойових психогенних втрат особового складу;

планування, організація та проведення заходів психологічної підготовки (загальної, спеціальної, цільової) особового складу військових частин (підрозділів) до виконання бойових завдань у конкретних (суспільно-політичних, природно-кліматичних, географічних, ергономічних, екстремальних) умовах обстановки;

формування та утвердження оптимізму і впевненості особового складу в своїх силах, можливості виконати поставлене завдання;

навчання особового складу психологічними методами надання само- та взаємодопомоги;

вжиття заходів психологічного відбору особового складу для комплектування, доукомплектування, поповнення підрозділів та військових частин тощо.

відновлення та збереження психічного здоров'я особового складу.

1.6. Завдання психологічного забезпечення реалізуються шляхом здійснення таких функцій:

під час генерування (у т.ч. відновлення боєздатності) військ (сил):

психологічна діагностика і професійна орієнтація кандидатів на військову службу та військовослужбовців в системі професійно-психологічного відбору;

організація та проведення психологічної підготовки особового складу до виконання завдань у конкретних умовах обстановки, з урахуванням призначення військових частин (підрозділів), особливостей діяльності виду (роду) військ (сил);

оцінювання психологічного змісту занять з бойової підготовки, динаміки зміни психічних станів військовослужбовців під час їх проведення, надання рекомендацій керівникам занять щодо застосування ефективних психологічних рекомендацій, технологій та методик:

вивчення і аналіз індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовців і соціально-психологічних характеристик підрозділів, тенденцій їх змін у ході підготовки, відновлення боєздатності та повсякденної діяльності, опрацювання та реалізації пропозицій щодо забезпечення виконання визначених завдань;

надання психологічної допомоги особовому складу;

проведення психологічного консультування військовослужбовців та, за зверненнями, працівників, членів сімей військовослужбовців;

здійснення психологічного аналізу причин та умов девіантної поведінки військовослужбовців, підготовка рекомендацій щодо їх запобігання;

навчання курсантів, сержантів, офіцерів формам і методам психологічного вивчення особистості, соціальних груп та прийомам психолого-педагогічної корекції;

науково-дослідне супроводження заходів психологічного забезпечення; аналіз та прогнозування психологічних особливостей відповідних форм

та способів застосування військ (сил), врахування їх вимог до емоційно-вольових та психологічних якостей військовослужбовців під час організації підготовки, відновлення боєздатності;

оцінювання психологічних чинників (мотиваційна готовність та емоційно-вольова налаштованість) морально-психологічного стану особового складу;

виявлення психологічних особливостей майбутніх бойових дій (операцій), врахування їх вимог до емоційно-вольових та психологічних якостей військовослужбовців, злагодженості та згуртованості військових частин (підрозділів);

вивчення та аналіз індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовців і соціально-психологічних характеристик підрозділів, тенденцій їх зміни в ході підготовки та під час ведення бойових дій;

проведення заходів психологічної декомпресії військовослужбовців після виконання бойових завдань, надання рекомендацій щодо психологічної реабілітації особового складу;

участь в організації направлення військовослужбовців на медико-психологічну реабілітацію;

під час застосування військ (сил);

моніторинг, аналіз, оцінювання та прогнозування психологічних складових морально-психологічного стану особового складу, психологічних особливостей поточних і майбутніх операцій, бойових дій, надання пропозицій командувачам, командирам щодо його врахування під час планування та застосування військ (сил);

виявлення, аналіз, прогнозування бойових психогенних втрат особового складу, організація заходів щодо їх недопущення та відновлення психологічної готовності особового складу до виконання завдань застосування військ (сил);

психологічне діагностування військовослужбовців, аналіз їх психологічної готовності до виконання визначених бойових завдань;

вивчення та аналіз індивідуально-психологічних особливостей військовослужбовців і соціально-психологічних характеристик підрозділів, тенденцій їх змін у ході застосування військ (сил), опрацювання та реалізації пропозицій щодо забезпечення виконання визначених завдань;

забезпечення оптимального режиму функціонування психіки військовослужбовців в екстремальних умовах застосування військ (сил), підвищення їх психологічної готовності і стійкості;

надання психологічної допомоги особовому складу з урахуванням умов обстановки.

1.7. Система психологічного забезпечення особового складу ЗС України

До системи психологічного забезпечення особового складу ЗС України входять: